

Зубков Руслан Сергійович¹,
доктор економічних наук, професор
кафедри підприємництва, управління та
адміністрування ВСП Миколаївський
інститут розвитку людини

Дубас Ростислав Григорович¹, доктор
економічних наук, професор, завідувач
кафедри управління та адміністрування
Самофалова Марія Олексіївна¹, кандидат
економічних наук, доцент, доцент кафедри
управління та адміністрування
ЗВО «Відкритий міжнародний університет
розвитку людини «Україна»

Zubkov Ruslan¹, Doctor of Sciences in Economics, Professor
of the Department of Entrepreneurship, Management and
Administration; Separate Structural Subdivision Mykolaiv
Institute of Human Development,
<https://orcid.org/0000-0002-8894-5724>

Dubas Rostyslav¹, Doctor of Sciences in Economics,
Professor, Head of the Department of Management and
Administration, <https://orcid.org/0000-0001-8147-2402>
Samofalova Mariia¹, PhD in Economics, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Management and
Administration, <https://orcid.org/0009-0009-8060-7956>
Open International University
of Human Development «Ukraine»

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИЙ БАЗИС ІНВЕСТИЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ THEORETICAL AND METHODOLOGICAL BASIS FOR INVESTMENT DEVELOPMENT OF THE AGRICULTURAL SECTOR OF UKRAINE

Зубков Р. С., Дубас Р. Г., Самофалова М. О.
Теоретико-методологічний базис інвести-
ційного розвитку аграрного сектору України.
Український журнал прикладної економіки та
техніки. 2025. Том 10. № 1. С. 146 – 152.

Zubkov R., Dubas R., Samofalova M. Theoretical and
methodological basis for investment development of the
agricultural sector of Ukraine. *Ukrainian Journal of Applied
Economics and Technology*.
2025. Volume 10. № 1, pp. 146 – 152.

У межах аграрного сектору економіки інвестиції є важливим драйвером економічного зростання, що зумовлює не лише зміцнення продовольчої безпеки країни, але й стимулювання соціально-економічного розвитку сільських територій, збільшення обсягів експорту агропродукції. Однак для ефективного залучення інвестицій у галузь агропродовольчого виробництва необхідно розуміти їх природу, видову класифікацію та механізми впливу на інвестиційний потенціал та економічне зростання регіону загалом. Це створює передумови для аналізу теоретичних основ і методологічних факторів інвестиційного розвитку аграрного сектору регіону/країни тощо.

*Метою дослідження є наукове обґрунтування теоретико-методологічного базису інвестиційного розвитку аграрного сектору України та визначення шляхів його вдосконалення в умовах сучасних викликів. Визначена класифікація інвестицій за джерелами фінансування, формами та напрямками, що демонструє їхню багатогранність і важливість для оптимізації управління капіталом. Встановлено теоретичні моделі інвестиційного розвитку (класична модель Кобба-Дугласа та кейнсіанські концепції), які підкреслюють взаємозв'язок між інвестиціями та економічним зростанням. Обґрунтовано важливу значущість державної інвестиційної політики, яка формує умови для залучення капіталу в аграрний сектор і визначає основні напрями інвестування. Досліджено методологічні чинники інвестиційного розвитку аграрного сектору України через: формування науково обґрунтованих підходів до оцінювання інвестиційної привабливості та аналізу факторів, що впливають на інвестиційну діяльність; кількісних і якісних методів оцінювання інвестиційних процесів (статистичний аналіз, моделювання та економіетричні підходи, SWOT-аналіз, PEST-аналіз, аналіз ризиків тощо). Доведено необхідність застосування комплексного підходу (який поєднує кількісні та якісні методи, інструменти аналізу та врахування макроекономічних факторів), що дозволяє точніше оцінити інвестиційний потенціал аграрного сектору для залучення інвестицій і розробити ефективну стратегію його розвитку. Водночас запровадження інтегрального оцінювання, що поєднує різноманітні фінансові та нефінансові критерії, дозволяє отримати комплексну картину інвестиційної привабливості аграрного сектору. Здійснено аналіз основних проблем і бар'єрів для залучення інвестицій в аграрний сектор України. З метою покращення інвестиційного клімату визначено комплекс системних заходів, спрямованих на стабілізацію політичної ситуації, удосконалення законодавства, забезпечення захисту прав інвесторів, розвиток державної підтримки та підвищення прозорості інформаційних процесів тощо. Сучасні тенденції та прогнози розвитку інвестицій в аграрному секторі України свідчать про поступове відновлення після кризи 2022 р. Лише за таких умов аграрний сектор зможе реалізувати свій інвестиційний потенціал і стати основою сталого економічного зростання України. **Ключові слова:** інвестиції, інвестиційний розвиток, інвестиційний потенціал, аграрний сектор, державна інвестиційна політика, інвестиційний клімат, методи оцінки.*

Within the agricultural sector of the economy, investments are a key driver of economic growth, which not only ensures the country's food security but also stimulates the socio-economic development of rural areas and increases the volume of agricultural exports. However, to effectively attract investment in the agri-food industry, it is necessary to understand their nature, species classification, and mechanisms of influence on the region's investment potential and economic growth. This creates prerequisites for analyzing the theoretical foundations and methodological aspects of investment development of the agricultural sector of a region/country, etc. The purpose of the study is to scientifically substantiate the theoretical and methodological basis for the investment development of the agricultural sector of Ukraine and to identify ways to improve it in the face of modern challenges. The classification of investments by sources of financing, forms, and directions is determined,

demonstrating their versatility and importance in optimizing capital management. Theoretical models of investment development (the classical Cobb-Douglas model and Keynesian concepts) are established, emphasizing the relationship between investment and economic growth. The importance of the state investment policy, which forms the conditions for attracting capital to the agricultural sector and determines the main directions of investment, is substantiated. The methodological aspects of the investment development of the agricultural sector of Ukraine are investigated through the formation of scientifically sound approaches to assessing investment attractiveness and analyzing the factors influencing investment activity; quantitative and qualitative methods for assessing investment processes (statistical analysis, modeling, and econometric approaches, SWOT analysis, PEST analysis, risk analysis, etc.) The author proves the need for an integrated approach (which combines quantitative and qualitative methods, analysis tools, and consideration of macroeconomic factors), which allows for a more accurate assessment of the investment potential of the agricultural sector to attract investment and develop an effective strategy for its development. At the same time, introducing an integral assessment that combines various financial and non-financial criteria allows one to obtain a comprehensive picture of the attractive investment of the agricultural sector. The main problems and barriers to attracting investment in the agricultural sector of Ukraine are analyzed. A set of systemic measures aimed at stabilizing the political situation, improving legislation, protecting investors' rights, developing state support, increasing the transparency of information processes, etc., is identified to improve the investment climate. Current trends and forecasts of investment development in the agricultural sector of Ukraine indicate a gradual recovery after the crisis in 2022. The main growth drivers remain the modernization of technologies, development of environmental projects, support for small farms and emphasis on high-value-added products, effective government support programs, expansion of sales markets, etc. Under these conditions, the agricultural sector will realize its investment potential and become the basis for sustainable economic growth in Ukraine.

Keywords: investment, investment development, investment potential, agrarian sector, state investment policy, investment climate, assessment methods.

Вступ

У сучасних умовах інвестиції забезпечують процеси фінансування, спрямовані на модернізацію виробництва, підвищення продуктивності та конкурентоспроможності агропідприємств. У межах аграрного сектору економіки інвестиції є важливим драйвером економічного зростання, що зумовлює не лише зміцнення продовольчої безпеки країни, але й стимулювання соціально-економічного розвитку сільських територій, збільшення обсягів експорту агропродукції.

Однак для ефективного залучення інвестицій у галузь агропродовольчого виробництва необхідно розуміти їхню природу, видову класифікацію та механізми впливу на інвестиційний потенціал та економічне зростання регіону в цілому. Це створює передумови для аналізу теоретичних основ і методологічних чинників інвестиційного розвитку аграрного сектору регіону/країни тощо.

Аграрний сектор України є стратегічно важливою складовою національної економіки, яка гарантує продовольчу безпеку країни, формує значну частку експорту та створює робочі місця для населення. Однак у сучасних умовах, зокрема на тлі воєнних дій, економічної нестабільності та глобальних викликів аграрний сектор стикається з низкою системних проблем, які гальмують його стале функціонування та розвиток. Однією з основних проблем є недостатній рівень інвестиційного забезпечення, який обмежує можливості модернізації агропродовольчого виробництва, підвищення продуктивності та конкурентоспроможності аграрного сектору економіки регіону/країни та максимальної реалізації його інвестиційного потенціалу.

У цьому контексті актуальним є питання формування теоретико-методологічного базису інвестиційного розвитку аграрного сектору, яке б враховувало специфіку галузі, сучасні економічні реалії та глобальні тренди. Відсутність чітко визначених методологічних підходів до оцінювання інвестиційної привабливості, аналізу факторів, що впливають на інвестиційну діяльність, і розроблення ефективних стратегій залучення капіталу створює серйозні бар'єри для подолання наявних проблем ефективної реалізації інвестиційного потенціалу аграрного сектору [8, 10].

Дослідження теоретико-методологічних основ інвестиційного розвитку аграрного сектору має важливе наукове значення, оскільки воно спрямоване на систематизацію наявних знань, удосконалення методів аналізу та розроблення нових підходів до управління інвестиційними процесами. Це дозволяє заповнити прогалини у розумінні механізмів взаємозв'язку між інвестиціями та економічним зростанням у межах аграрної галузі.

З практичної точки зору вирішення цієї проблеми є важливим для формування науково обґрунтованих рекомендацій щодо покращення інвестиційного клімату, розроблення стратегій залучення внутрішніх і зовнішніх інвестицій, а також створення умов для сталого розвитку аграрного сектору. Ефективне впровадження таких рекомендацій може сприяти не лише зростанню продуктивності та конкурентоспроможності агропідприємств, але й підвищенню ролі аграрного сектору в економіці країни.

Таким чином, вирішення проблеми теоретико-методологічного забезпечення інвестиційного розвитку аграрного сектору є важливим кроком на шляху до забезпечення сталого економічного зростання та соціально-економічного розвитку України. Це дослідження закладає основу для подальших наукових розробок і практичних заходів, спрямованих на підвищення інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності аграрного сектору.

Проблеми теоретико-методологічного базису інвестиційного розвитку аграрного сектору активно досліджують у наукових колах, оскільки вони мають важливе значення для забезпечення сталого функціонування та зростання цієї стратегічно важливої галузі економіки. Значний внесок у цю тему зробили такі вчені, як О. Зоря, С. Зоря, Т. Мисник [1], які у своїх роботах акцентують увагу на формуванні

концепції інвестиційного забезпечення розвитку аграрного виробництва, зокрема на необхідності врахування сучасних економічних реалій і глобальних трендів. Дослідження В. Костецького та І. Примаченка [3] присвячені пошуку стимулів до інноваційної діяльності суб'єктів господарювання, що стає все більш актуальним у контексті необхідності модернізації аграрного сектору. Також важливими є роботи О. Кухар [4], яка досліджує інституціональні засади економічної безпеки аграрних підприємств та їх об'єднань. У контексті екологічної складової інвестиційного розвитку важливими є дослідження О. Малюка та В. Кирилюка [5], які аналізують формування еколого-збалансованої інвестиційної стратегії підприємств. Роботи Т. Харченко [12] акцентують увагу на теоретико-методологічних підходах до державного регулювання сталого розвитку аграрного сектору. Також варто відзначити дослідження Т. Сус, О. Ємець, С. Мовчун та ін. [11], які аналізують формування стратегії інноваційного розвитку аграрного сектору та фінансування її реалізації. Ці дослідження свідчать про щораз більшу увагу до теоретико-методологічних чинників інвестиційного розвитку аграрного сектору, які можуть суттєво змінити обличчя цієї галузі в Україні. Вони надають важливі рекомендації для розроблення стратегій збільшення інвестиційної активності та підвищення конкурентоспроможності та ефективності реалізації інвестиційного потенціалу аграрного сектору регіону/країни.

Попри значну кількість досліджень, присвячених теоретико-методологічним чинникам інвестиційного розвитку аграрного сектору України, залишається низка невіршених або недостатньо вивчених питань, які потребують подальшого наукового аналізу. Таким чином, хоча наявні дослідження надають важливий теоретичний і практичний базис для аналізу інвестиційного розвитку аграрного сектору, залишається низка невіршених або недостатньо вивчених питань. Ці чинники потребують подальшого наукового дослідження та практичного вирішення для забезпечення сталого розвитку аграрного сектору України. Особливу увагу варто приділити впливу глобальних трендів, регіональним особливостям, цифровій трансформації та ролі держави у формуванні сприятливого інвестиційного клімату та реалізації інвестиційного потенціалу галузі.

Формулювання цілей статті

Метою статті є наукове обґрунтування теоретико-методологічного базису інвестиційного розвитку аграрного сектору України та визначення шляхів його підвищення в умовах сучасних викликів. Для досягнення цієї мети поставлені такі завдання: проаналізувати сучасні теоретичні підходи до інвестиційного розвитку аграрного сектору, зокрема класичні та сучасні моделі, що пояснюють взаємозв'язок між інвестиціями та економічним зростанням. Виявити основні фактори, які впливають на інвестиційну привабливість аграрного сектору, ураховуючи глобальні тренди, екологічні вимоги та регіональні особливості формування та реалізації інвестиційного потенціалу. Розробити комплексний методологічний підхід до оцінювання інвестиційної привабливості аграрного сектору, який враховує фінансові, економічні, соціальні та екологічні складові.

Результати дослідження спрямовані на формування науково обґрунтованих підходів до збільшення інвестиційної активності в аграрному секторі, що забезпечить його стале функціонування та розвиток у довгостроковій перспективі. Особливу увагу приділено впливу глобальних трендів, регіональним особливостям, цифровій трансформації та ролі держави у формуванні сприятливого інвестиційного середовища.

Виклад основного матеріалу дослідження

Класифікація інвестицій за джерелами фінансування, формами та напрямками демонструє їх багатогранність і важливість для оптимізації управління капіталом. Зокрема, реальні інвестиції (капіталовкладення в матеріальні активи) є основою для технічного оновлення галузі, тоді як фінансові інвестиції (вкладення в цінні папери) сприяють мобілізації додаткових ресурсів для розвитку підприємств.

Теоретичні моделі інвестиційного розвитку, такі як класична модель Кобба-Дугласа та кейнсіанські концепції, підкреслюють взаємозв'язок між інвестиціями та економічним зростанням. Класичні теорії акцентують увагу на важливості капіталовкладень для підвищення продуктивності праці та зростання національного доходу. Кейнсіанський підхід, своєю чергою, підкреслює роль державних витрат та інвестицій у стимулюванні сукупного попиту та виробництва через механізми мультиплікатора та акселератора [3].

Особливо важливою є роль державної інвестиційної політики, яка формує умови для залучення капіталу в аграрний сектор. Основні напрями такої політики включають створення сприятливого інвестиційного клімату, підтримку малих і середніх підприємств, а також заходи для залучення іноземних інвесторів. Ефективна державна політика є гарантією стабільності та довіри до аграрного сектору, що є необхідними передумовами для залучення інвестицій та ефективної реалізації його інвестиційного потенціалу на регіональному рівні.

Таким чином, теоретичні основи інвестиційного розвитку підтверджують, що інвестиції є стратегічним чинником економічного зростання аграрного сектору України. Розуміння різних моделей, теорій і механізмів інвестиційної політики дозволяє формувати науково обґрунтовані стратегії для залучення капіталу та забезпечення сталого розвитку цієї важливої галузі економіки [13, 14]. Це закладає методологічну основу для подальшого аналізу практичних факторів інвестиційного розвитку аграрного сектору України.

Методологічні фактори інвестиційного розвитку аграрного сектору України є важливими для формування науково обґрунтованих підходів до оцінювання інвестиційної привабливості та аналізу факторів, що впливають на інвестиційну діяльність. Аналіз показує, що ефективне оцінювання інвестиційної привабливості аграрного сектору потребує застосування комплексних методів, які враховують як кількісні, так і якісні чинники.

Кількісні методи, такі як статистичний аналіз, моделювання та економетричні підходи, дозволяють отримати об'єктивні дані про вплив різних факторів на інвестиційну активність і прогнозувати майбутні тенденції. Якісні методи, зокрема експертні оцінки, анкетування та фокус-групи, доповнюють ці дані суб'єктивними оцінками учасників ринку, що надає більш повну картину інвестиційного клімату [4].

Для аналізу інвестиційних процесів використовують різноманітні інструменти, серед яких виділяються SWOT-аналіз, PEST-аналіз та аналіз ризиків. SWOT-аналіз дозволяє виявити внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на інвестиційну привабливість аграрного сектору, тоді як PEST-аналіз враховує політичні, економічні, соціальні та технологічні фактори. Оцінювання ризиків є важливим елементом ухвалення інвестиційних рішень, оскільки дозволяє ідентифікувати потенційні загрози та розробити стратегії їх мінімізації.

Макроекономічні фактори, такі як рівень інфляції, обмінний курс, процентні ставки та економічна стабільність, мають значний вплив на інвестиційну діяльність. Економічна стабільність сприяє зниженню ризиків і підвищує довіру інвесторів, особливо міжнародних, до аграрного сектору. Політична стабільність і прозорість державної політики також є важливими чинниками, які формують сприятливий інвестиційний клімат.

Таким чином, методологічні чинники інвестиційного розвитку аграрного сектору України демонструють необхідність застосування комплексного підходу, який поєднує кількісні та якісні методи, інструменти аналізу та врахування макроекономічних факторів. Такий підхід дозволяє точніше оцінити інвестиційний потенціал аграрного сектору для залучення інвестицій і розробити ефективну стратегію його розвитку.

Водночас методологія оцінювання інвестиційної привабливості аграрного сектору, яка є важливим елементом формування ефективної інвестиційної політики. Аналіз показує, що оцінювання інвестиційної привабливості потребує застосування комплексних підходів, які поєднують кількісні та якісні методи аналізу. Такий підхід дозволяє не лише визначити потенціал аграрного сектору для залучення інвестицій, але й врахувати різні фактори, що впливають на прийняття рішень інвесторами.

Кількісні методи, такі як чиста теперішня вартість (NPV), внутрішня ставка дохідності (IRR), переможний період (DPP) та індекс прибутковості (PI), надають об'єктивну основу для оцінювання фінансової ефективності інвестиційних проєктів. Ці показники дозволяють інвесторам оцінити потенційний приріст капіталу, рентабельність проєктів і терміни їхньої окупності. Кількісні методи є особливо важливими для порівняння альтернативних проєктів і вибору найбільш вигідних варіантів інвестування [2].

Якісні методи, зокрема SWOT-аналіз та PEST-аналіз, доповнюють кількісні підходи, враховуючи внутрішні та зовнішні чинники, що впливають на інвестиційний клімат. SWOT-аналіз дозволяє виявити сильні та слабкі сторони аграрних підприємств, а також можливості та загрози зовнішнього середовища. PEST-аналіз враховує політичні, економічні, соціальні та технологічні фактори, які можуть вплинути на інвестиційну діяльність. Такі методи забезпечують глибше розуміння контексту, у якому функціонують аграрні підприємства.

Інтегральне оцінювання, що поєднує різноманітні фінансові та нефінансові критерії, дозволяє отримати комплексну картину інвестиційної привабливості аграрного сектору. Застосування факторного підходу та методик багатфакторного аналізу сприяє об'єктивному оцінюванню впливу різних факторів на результати діяльності підприємств. Оцінювання ризиків, зокрема через аналіз чутливості та метод Монте-Карло, є важливою складовою процесу ухвалення рішень, оскільки дозволяє ідентифікувати потенційні загрози та розробити стратегії їх мінімізації.

З огляду на це, методологія оцінювання інвестиційної привабливості аграрного сектору України демонструє необхідність застосування комплексного підходу, який враховує як фінансові, так і нефінансові чинники. Такий підхід дозволяє точніше визначити потенціал аграрного сектору для залучення інвестицій і розробити ефективну стратегію його розвитку. Це сприятиме не лише зростанню продуктивності аграрних підприємств, але й покращенню загального економічного стану країни [6, 8, 13, 14].

Аналіз макроекономічних факторів, що впливають на інвестиційну діяльність, підкреслює їхню важливу роль у формуванні інвестиційного клімату країни. Ці фактори не лише визначають загальний рівень інвестиційної активності, але й створюють умови для залучення як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій. Економічна стабільність, політична ситуація, грошово-кредитна політика, обмінний курс, ринок праці та інфраструктура є основними чинниками, які безпосередньо впливають на рішення інвесторів.

Економічна стабільність, яка проявляється через стабільне економічне зростання, низьку інфляцію та контрольовані бюджетні дефіцити, є фундаментальним чинником для залучення інвестицій. Політична стабільність, своєю чергою, забезпечує захист прав власності та знижує ризики для інвесторів. Грошово-кредитна політика, зокрема рівень процентних ставок та доступність кредитів, впливає на можливості фінансування інвестиційних проєктів. Обмінний курс і його стабільність є важливими для іноземних інвесторів, оскільки коливання валютного курсу можуть призвести до додаткових витрат і

ризиків. Розвинена інфраструктура та наявність кваліфікованої робочої сили сприяють зниженню витрат на ведення бізнесу та підвищення продуктивності.

Взаємозв'язок між макроекономічними факторами демонструє їх кумулятивний ефект на інвестиційну активність. Наприклад, економічна стабільність підвищує довіру до політичної системи, що стимулює залучення капіталу. Грошово-кредитна політика, яка підтримує стабільні процентні ставки, може сприяти зростанню споживчого попиту та бізнес-інвестицій. Розвиток інфраструктури зменшує логістичні та операційні витрати, що робить регіон більш привабливим для інвесторів.

Своєю чергою, вплив макроекономічних факторів на інвестиційну діяльність є складним і багатограним процесом, який потребує комплексного аналізу та врахування взаємозв'язків між різними чинниками. Для України, яка переживає складні умови внаслідок війни та економічної нестабільності, врахування цих факторів є особливо важливим для розроблення ефективної політики залучення інвестицій та реалізації інвестиційного потенціалу галузі. Застосування таких стратегій може сприяти не лише зростанню інвестиційної активності, але й забезпеченню сталого економічного розвитку країни. Цей аналіз закладає основу для подальших досліджень практичних факторів впливу макроекономічних факторів на інвестиційну діяльність в Україні [10, 13].

Аналіз основних проблем і бар'єрів для залучення інвестицій в аграрний сектор України демонструє, що ця галузь стикається з комплексними та взаємопов'язаними чинниками, які стримують її розвиток. Ці проблеми мають системний характер і потребують термінового вирішення для забезпечення сталого економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору.

Однією з основних перешкод є несприятливий інвестиційний клімат, який формується через політичну нестабільність, корупцію та відсутність довіри до правової системи. Інвестори утримуються від вкладень через високий рівень ризиків, пов'язаних з можливими змінами в законодавстві та непередбачуваними економічними умовами. Така ситуація значно знижує привабливість України як місця для інвестування, особливо для міжнародних компаній [4, 13].

Недосконалість нормативно-правового забезпечення також є серйозною перешкодою. Складність податкової системи, часті зміни в законодавстві та суперечливість нормативних актів ускладнюють процес ведення бізнесу. Інвестори часто стикаються з труднощами у розумінні правових норм і процедур, що призводить до затримок у реалізації проектів і збільшення адміністративних витрат.

Війни та економічна нестабільність є одними з найважливіших факторів, які негативно впливають на інвестиційний клімат. Війна в Україні та загальна економічна нестабільність створюють додаткові ризики для інвесторів, особливо міжнародних. Багато компаній утримуються від інвестування через загрози безпеці та можливі збитки, що призводить до зниження обсягів прямих іноземних інвестицій.

Відсутність захисту прав інвесторів є ще однією серйозною проблемою. Недостатній рівень захисту прав власності та недосконалі судова система ставлять під сумнів можливість ефективного захисту інвестицій. Інвестори не мають достатньої впевненості у тому, що їхні активи будуть захищені від рейдерства, експропріації чи інших незаконних дій. Це значно знижує їхню готовність до вкладень.

Неврегульованість державної підтримки також грає негативну роль. Хоча існують програми підтримки аграрного сектору, вони часто є фрагментарними та не охоплюють всі чинники діяльності аграріїв. Відсутність системного підходу до фінансування великих проектів і модернізації виробництва обмежує можливості для технологічного оновлення та підвищення продуктивності.

Інформаційні бар'єри також стримують залучення інвестицій. Обмежений доступ до достовірної інформації про ринок, об'єкти інвестування та процедури оформлення створює додаткові труднощі для інвесторів. Відсутність прозорості у веденні бізнесу підвищує ризики та знижує довіру до українського ринку.

Таким чином, основні проблеми та бар'єри для залучення інвестицій в аграрний сектор України є комплексними і взаємопов'язаними. Для покращення інвестиційного клімату необхідно вжити системних заходів, спрямованих на стабілізацію політичної ситуації, удосконалення законодавства, забезпечення захисту прав інвесторів, розвиток державної підтримки та підвищення прозорості інформаційних процесів. Лише за таких умов можна очікувати збільшення обсягу іноземних і внутрішніх інвестицій у аграрний сектор країни, що сприятиме його модернізації, підвищенню конкурентоспроможності та забезпеченню сталого економічного розвитку України.

Аналіз тенденцій та прогнозів розвитку інвестицій в аграрний сектор України демонструє, що ця галузь залишається стратегічно важливою для національної економіки, хоча її розвиток значно залежить від зовнішніх і внутрішніх чинників. 2022 р. аграрний сектор України зазнав значного спаду капітальних інвестицій, що було зумовлено війною та загальною економічною нестабільністю. Зменшення обсягів інвестицій на 39%, порівняно з 2021 р., підкреслює негативний вплив зовнішніх факторів на інвестиційну активність. Однак 2023 р. спостерігається поступове відновлення інвестицій, що пов'язано з обстеженням і передачею у користування значних площ сільськогосподарських земель, які раніше були забруднені через бойові дії. Це створює передумови для відновлення сільськогосподарської діяльності та залучення нових інвестицій.

Основними напрямками інвестування залишаються модернізація технологій, розвиток інфраструктури, екологічні інвестиції та підтримка малих сільських господарств. Впровадження нових аграрних технологій, покращення логістичних ланцюгів та акцент на сталі виробництва є важливими факторами, які сприятимуть підвищенню конкурентоспроможності українського аграрного сектору та ефективній

реалізації його інвестиційного потенціалу. Особливо важливим є продовження державних програм підтримки, таких як «Доступні кредити 5-7-9%», які до 2026 р. забезпечать додаткове фінансування для агровиробників. Уже 2024 р. аграрний сектор залучив понад 100 млрд грн фінансування, що свідчить про поступове відновлення довіри інвесторів [8].

Прогнози розвитку інвестицій на найближчі роки є позитивними. Експерти очікують, що урожай зернових у 2025/26 маркетинговому році складе 55-65 млн т, а експорт зерна сягне 40-50 млн т. Це відкриває нові можливості для інвестування в перероблення зерна та олійних культур, що дозволить збільшити додану вартість продукції та зменшити залежність від логістичних витрат. Крім того, акцент на продуктах з високою доданою вартістю та реалізація проєктів з виробництва біогазу та біопалива сприятимуть енергетичній незалежності та екологічній сталості.

Розширення ринків збуту, зокрема на Північну Африку, Азію та Близький Схід, де попит на зернові та олійні культури зростає, також є важливим чинником для зростання інвестиційної привабливості аграрного сектору. Це дозволить українським агропродовольчим виробникам збільшити свої доходи та посилити позиції на міжнародному ринку.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Таким чином, тенденції та прогнози розвитку інвестицій в аграрному секторі України свідчать про поступове відновлення після кризи 2022 р. Основними драйверами зростання залишаються модернізація технологій, розвиток екологічних проєктів, підтримка малих сільських господарств та акцент на продуктах з високою доданою вартістю. Продовження державних програм підтримки та розширення ринків збуту можуть суттєво підвищити привабливість аграрного сектору для інвесторів найближчими роками. Для досягнення цих цілей необхідно забезпечити стабілізацію політичної та економічної ситуації, удосконалити законодавчу базу та забезпечити захист прав інвесторів. Лише за таких умов аграрний сектор зможе реалізувати свій інвестиційний потенціал і стати основою сталого економічного зростання України. Цей аналіз закладає основу для подальших досліджень практичних аспектів реалізації прогнозів і стратегій їх досягнення.

Література

1. Зоря О.П., Зоря С.П., Мисник Т.Г. Теоретико-методичні підходи формування концепції інвестиційного забезпечення розвитку аграрного виробництва. *Цифрова економіка та економічна безпека*. Вип. 9 (09). С. 127-132. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.9-20>.
2. Зоря О.П., Зоря С.П., Мауер Д.Р. Концептуальні засади інвестиційного забезпечення виробництва і переробки екологічно безпечної продукції тваринництва. *Інфраструктура ринку*. 2021. Вип. 60. С. 35-40. URL: http://market-infr.od.ua/journals/2021/60_2021/9.pdf.
3. Костецький В., Примаченко І. Сучасні аспекти пошуку стимулів до інноваційної діяльності суб'єктів господарювання. *Світ фінансів*. 2020. № 2. С. 134-144. DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2020.02.126>.
4. Кухар О.В. Інституціональні засади економічної безпеки аграрних підприємств та їх об'єднань. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2023. № 4. С. 48-54. <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2023-4-8>.
5. Малюк О. С., Кирилюк В. С. Формування екологозбалансованої інвестиційної стратегії підприємства: монографія. Суми : Університетська книга, 2023. 157 с.
6. Резильєнтність ендегенного розвитку регіонів в умовах глобальних викликів та шоків: монографія. НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України»; наук. редактор М.І. Мельник. Львів, 2024. 307 с.
7. Сагачко Ю. М., Тешева Л. В. Інноваційна діяльність підприємств аграрного сектора як критерій ефективності його виробничо-господарського потенціалу. *Проблеми економіки*. 2020. № 4 (46). С. 217-223. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-4-217-223>.
8. Скупський Р.М. Новітня парадигма інвестиційних процесів аграрного сектору економіки. / Манцевич Ю. М., Скупський Р. М., Мельничук Л. С. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2016. № 5. С. 99-107.
9. Соколюк С. Інноваційний розвиток підприємств аграрного сектора економіки в умовах інституційних змін. *Економіка та управління підприємствами*. 2019. С. 107-114. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/57/604.pdf>.
10. Стимулювання інвестиційно-інноваційних процесів в умовах сталого розвитку регіону: монографія / Зубков Р.С., Скупський Р.М., Завгородній А.В., Демчук Н.І. Миколаїв: ФОП Швець В.М., 2019. 369 с.
11. Сус Т., Ємець О., Мовчун С., Онишко С., Цюпа О. Формування стратегії інноваційного розвитку аграрного сектора та фінансування її реалізації. Фінансово-кредитна діяльність : проблеми теорії та практики. 2022. Том 6 (47). С. 150-159. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcapter.6.47.2022.3903>.
12. Харченко Т.О. Державне регулювання сталого розвитку аграрного сектора економіки України: теоретико-методологічні підходи: монографія. Суми: Видавничо-виробниче підприємство «Мрія», 2023. 360 с.
13. Ruslan Skupskiy, Viktor Lyashenko. Investment context of steady development of agrofood sphere. [Інвестиційний контекст сталого розвитку агропродовольчої сфери]. *Socio-economic development of the regions in conditions of transformation*. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, 2020. pp. 112-120.
14. Ruslan Skupskiy, Ruslan Zubkov, Viktor Lyashenko. Diagnostics of investment and innovation activity of enterprises: methodical basis strategis development of the region-leaders «Economics and Finance», Agenda Publishing House, London, United Kingdom. Issue 1. 2020. pp. 54-69.
15. Ніценко В.С. Зернові елеватори: стан та інвестиційні горизонти. *Вісник ХНАУ. Серія «Економічні науки»*. 2012. № 10. С. 122-133.

16. Ніценко В.С., Абдулкарімова К. Капітальні інвестиції в аграрному секторі: стан та розвиток. Матеріали ІХ Міжнародного круглого столу «Актуальні соціально-економічні та правові проблеми розвитку України та її регіонів» (27 квітня 2018 року, м. Одеса) / МОН України; ОНУ ім. І.І. Мечникова; відп. ред. Н.Л. Кусик; ред. кол.: О.В. Побережець, В.С. Ніценко, Є.І. Масленников та ін. Одеса: ОФФСЕТіК, 2018. С. 55-57.
17. Ніценко В.С., Галицький О.М., Бочев С.М. Проблеми інвестиційної привабливості аграрного сектору України. Глобальні принципи фінансового, облікового та аналітичного забезпечення аграрного сектора економіки: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 8-9 листопада 2018 р. Вип. 1 / Харк. нац. аграр. ун-т. Харків: ХНАУ, 2018. С. 252-254.

References

1. Zoria, O. P., Zoria, S. P., & Mysnyk, T. G. (2024). *Teoretyko-metodychni pidkhody formuvannia kontseptsii investytsiinoho zabezpechennia rozvytku ahrarnoho vyrobnytstva* [Theoretical and methodological approaches to the formation of the concept of investment support for agricultural production development]. *Tsyfrova ekonomika ta ekonomichna bezpeka*, No. 9, pp. 127-132. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.9-20>.
2. Zoria, O. P., Zoria, S. P., & Mauer, D. R. (2021). *Kontseptualni zasady investytsiinoho zabezpechennia vyrobnytstva i pererobky ekolohichno bezpechnoi produktsii tvarynnytstva* [Conceptual principles of investment support for the production and processing of environmentally safe livestock products]. *Infrastruktura rynku*, No. 60, pp. 35-40. Available at: http://market-infr.od.ua/journals/2021/60_2021/9.pdf.
3. Kostetskyi, V., & Prymachenko, I. (2020). *Suchasni aspekty poshuku stymuliv do innovatsiinoi diialnosti subiektiv hospodariuvannia* [Modern aspects of searching for incentives for the innovation activity of economic entities]. *Svit finansiv*, No. 2, pp. 134-144. DOI: <https://doi.org/10.35774/sf2020.02.126>.
4. Kukhar, O. V. (2023). *Instytutsiini zasady ekonomichnoi bezpeky ahrarnykh pidpryemstv ta yikh obiednan* [Institutional principles of economic security of agricultural enterprises and their associations]. *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky ta prava*, No. 4, pp. 48-54. DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2023-4-8>.
5. Maliuk, O. S., & Kyryliuk, V. S. (2023). *Formuvannia ekolohobalansovanoi investytsiinoi stratehii pidpryemstva* [Formation of an ecologically balanced investment strategy of the enterprise]. Sumy: Universytetska knyha. 157 p.
6. *Rezylientnist endohennoho rozvytku rehioniv v umovakh hlobalnykh vyklykiv ta shokiv* [Resilience of endogenous regional development under global challenges and shocks]. (2024). National Academy of Sciences of Ukraine, M. I. Dolishnyi Institute of Regional Research, Scientific Editor: M. I. Melnyk. Lviv. 307 p.
7. Sahachko, Yu. M., & Tiesheva, L. V. (2020). *Innovatsiina diialnist pidpryemstv ahrarnoho sektora yak kryterii efektyvnosti yoho vyrobnycho-hospodarskoho potentsialu* [Innovative activity of agricultural sector enterprises as a criterion for the efficiency of their production and economic potential]. *Problemy ekonomiky*, No. 4 (46), pp. 217-223. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-4-217-223>.
8. Skupskyi, R. M., Mantsevych, Yu. M., & Melnychuk, L. S. (2016). *Novitnia paradyhma investytsiinykh protsesiv ahrarnoho sektoru ekonomiky* [The latest paradigm of investment processes in the agricultural sector of the economy]. *Naukovi zapysky Instytutu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy*, No. 5, pp. 99-107.
9. Sokoluk, S. (2019). *Innovatsiinyi rozvytok pidpryemstv ahrarnoho sektora ekonomiky v umovakh instytutsiinykh zmin* [Innovative development of agricultural sector enterprises under institutional changes]. *Ekonomika ta upravlinnia pidpryemstvamy*, pp. 107-114. Available at: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/57/604.pdf>.
10. Zubkov, R. S., Skupskyi, R. M., Zavorodnii, A. V., & Demchuk, N. I. (2019). *Stymuliuvannia investytsiino-innovatsiinykh protsesiv v umovakh staloho rozvytku rehionu* [Stimulation of investment and innovation processes in conditions of sustainable regional development]. Mykolaiv: FOP Shvets V. M. 369 p.
11. Sus, T., Yemets, O., Movchun, S., Onyshko, S., & Tsiupa, O. (2022). *Formuvannia stratehii innovatsiinoho rozvytku ahrarnoho sektora ta finansuvannia yii realizatsii* [Formation of an innovation development strategy for the agricultural sector and its financing]. *Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky*, Vol. 6 (47), pp. 150-159. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.47.2022.3903>.
12. Kharchenko, T. O. (2023). *Derzhavne rehuliuвання staloho rozvytku ahrarnoho sektora ekonomiky Ukrainy: teoretyko-metodolohichni pidkhody* [State regulation of sustainable development of the agricultural sector of Ukraine: theoretical and methodological approaches]. Sumy: Vydavnychno-vyrobnyche pidpryemstvo "Mriia". 360 p.
13. Skupskyi, R., & Lyashenko, V. (2020). *Investment context of steady development of agrofood sphere* [Інвестиційний контекст сталого розвитку агропродовольчої сфери]. *Socio-economic development of the regions in conditions of transformation*. Monograph. Opole: The Academy of Management and Administration in Opole, pp. 112-120.
14. Skupskyi, R., Zubkov, R., & Lyashenko, V. (2020). *Diagnostics of investment and innovation activity of enterprises: methodical basis strategic development of the region-leaders*. *Economics and Finance*, Agenda Publishing House, London, United Kingdom, Issue 1, pp. 54-69.
15. Nitsenko, V. S. (2012). Grain elevators: state and investment horizons. *Visnyk KhNAU. Series "Economic Sciences"*, (10), 122-133.
16. Nitsenko, V. S., & Abdulkarymova, K. (2018). Capital investments in the agricultural sector: state and development. In *Proceedings of the 8th International Round Table "Current socio-economic and legal issues of Ukraine's development and its regions"* (April 27, 2018, Odessa) (pp. 55-57). Offsetit.
17. Nitsenko, V. S., Halytskyi, O. M., & Bochiev, S. M. (2018). Problems of investment attractiveness of Ukraine's agricultural sector. In *Global principles of financial, accounting, and analytical support for the agricultural sector of the economy: Proceedings of the International Scientific-Practical Conference, November 8-9, 2018, Vol. 1* (pp. 252-254). KhNAU.

Стаття надійшла до редакції 28.12.2024 р.